

Sosiaali- ja terveystieteiden
stt@eduskunta.fi

Eduskunnan sosiaali- ja terveystieteiden lausuntopyyntö 13.5.2026

Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksen kirjallinen lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain ja saariston kehityksen edistämisestä annetun lain muuttamisesta (HE 56/2026 vp)

1 Asia

Eduskunnan sosiaali- ja terveystieteiden on pyytänyt Länsi-Uudenmaan poliisilaitokselta kirjallista lausuntoa otsikossa mainitusta hallituksen esityksestä.

Sosiaali- ja terveystieteiden on pyytänyt poliisilaitosta lausumaan asiassa erityisesti sote-palvelujen riittävyyden näkökulmasta.

2 Asiantuntijalausunto

Poliisilaitos ei ole perehtynyt yksityiskohtaisesti esitettyyn sote-rahoitusmalliin tai sen vaikutuksiin eri hyvinvointialueille. Julkisuudessa esitettyjen arvioiden perusteella kaavailtujen rahoitusmallimuutosten on kuitenkin arvioitu heikentävän erityisesti Uudenmaan rahoitusta ja siten myös Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen toimintaedellytyksiä. Uudenmaan hyvinvointialueiden johtajat ovat keuhällä 2026 antamassaan yhteisessä kannanotossa korostaneet, että kasvavilla ja monimuotoistuvilla alueilla rahoituksen riittävyys on keskeinen edellytys palvelujen laadun ja vaikuttavuuden turvaamiselle myös tulevaisuudessa.

Länsi-Uudenmaan poliisilaitos toteaa, että kannanotoissa esiin tuodut alueelliset erityispiirteet näkyvät selvästi myös sen toimintaympäristössä. Poliisilaitoksen toimialue kuuluu voimakkaan väestönkasvun alueisiin. Esimerkiksi Espoon väestöennusteen mukaan asukasmäärä kasvaa noin 6 500 henkilöllä vuosittain, ja vieraskielisen väestön määrän arvioidaan kasvavan vuosien 2022–2040 välillä noin 72 500 henkilöllä. Pääkaupunkiseutu, Länsi-Uusimaa mukaan lukien, muodostaa myös riskialueen nuorten väkivalta- ja huumausainerikollisuuden näkökulmasta.

Kasvava väestö, vieraskielisten suuri osuus väestöstä sekä alueiden eriytyminen lisäävät palvelutarvetta ja haastavat viranomaistoimintaa. Samanaikaisesti nuorten pahoinvointi ja mielenterveyteen liittyvät ongelmat ovat lisääntyneet ja heijastuvat suoraan poliisin tehtävämääriin.

Poliisilaitos tarkastelee asiaa siitä oletuksesta, että Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen rahoitus heikkenisi ja sosiaali- ja terveyspalveluja jouduttaisiin karsimaan. Poliisilaitos on koonnut alle sellaisia keskeisiä kokonaisuuksia, joissa yhteistyö hyvinvointialueen kanssa on viime vuosina ollut sen toimialueella erityisen merkittävässä roolissa.

Nuorisorikollisuuden torjunta

Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksen havaintojen mukaan lasten ja nuorten rikollisuus on vakavoitunut nopeasti. Rikoskierteeseen ajaututaan yhä nuorempana ja yhä nopeammin. Osa nuorista omaksuu jo varhain aikuisten huumausainerikollisuudelle tyypillisiä toimintamalleja, joihin kuuluu muun muassa vakava väkivallan käyttö. Rikokseen syrjäytyneiden lasten ja nuorten vanhemmilla on usein monialaisia haasteita. Myös maahanmuuttotaustalla on havaittu olevan merkitystä.

Poliisilaitos on helmikuussa 2026 lastensuojelulain muutoksia koskevasta hallituksen esityksestä valiokunnalle antamassaan lausunnossa tuonut esiin, että poliisilaitos sekä Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen nuorten oikeusedustus ja lastensuojeluviranomaiset ovat jo muutaman vuoden ajan tehneet hyvää ja välitöntä yhteistyötä nuorten vakavaan rikollisuuteen syrjäytyneiden lasten ja nuorten rikoskierteiden katkaisemiseksi. Hyvä viranomaisyhteistyö on tuottanut vaikuttavia tuloksia sekä ankkuritoiminnassa että vakavia rikoksia tekevien lasten rikoskierteiden katkaisemisessa, vaikka kehittämistarpeita edelleen on.

Poliisilaitoksen näkemyksen mukaan tehokas viranomaisyhteistyö ja riittävän laajat ja monimuotoiset palvelut ovat ehdoton edellytys, jotta vakavia rikoksia tekevien lasten käyttäytymiseen voidaan puuttua tehokkaasti ja riittävän ajoissa. Lastensuojeluviranomaisilla pitää olla realistiset resurssit ja infrastruktuuri käytössä, jotta vakaviin rikoksiin syylistyvien lasten toimintaan pystytään heti puuttumaan ja saamaan lapset oikean ja tehokkaan avun piiriin. Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksen vakavana huolena on, että hyvinvointialueen rahoituksen supistuminen tulee viivyttämään tai jopa estämään eduskunnassa olevan uuden lastensuojelulain mukaisten kuntouttavien suljettujen lastensuojeluyksiköiden käyttöönottoa Länsi-Uudenmaan alueella.

Mikäli nuoren toimintaan pystytään puuttumaan ajoissa, voidaan ehkäistä syrjäytymistä vakaviin rikoksiin ja poliisilaitoksen näkemyksen mukaan saavuttaa merkittäviä kustannussäästöjä pitkällä aikavälillä. Yksittäisen vakavia rikoksia tekevän nuoren vaikutuspiirissä on usein kymmeniä ilmiölle alttiita ja myös rikosten kohteena olevia lapsia ja nuoria. Tällöin nuoreen kohdistuvat, riittävän vaikuttavat ja oikea-aikaiset puuttumis- ja tukitoimet heijastuvat ennalta ehkäisevästi myös hänen lähipiiriinsä ja elinympäristönsä. Näin tarkasteltuna varhainen tuki ei ole pelkästään kustannus, vaan keskeinen keino vähentää laajempaa rikollisuutta ja tuottaa yhteiskunnallisia säästöjä.

Yhteisenä havaintona on, että vaikuttava työ vakavia rikoksia tekeviin lapsiin pitäisi pystyä tekemään jo 12–13 ikävuoden kohdalla. Kun henkilö ei ole vielä rikosvastuuiässä, ovat poliisin keinot tukea lastensuojelutyötä hyvin rajalliset. Länsi-Uudenmaan alueella

tästäkin haasteesta huolimatta kiinteä yhteistyö poliisin ja lastensuojelun välillä on erittäin toimivaa.

Lasten ja nuorten väkivallan uhka ja väkivallan käyttö kouluympäristössä on lisääntynyt viime vuosina. Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksen huolena on, että hyvinvointialueen rahoituksen säästöt vaikuttavat koulujen kuraattoripalveluihin, jotka ovat erittäin merkityksellisiä kouluissa tehtyyn vakaviin rikoksiin syrjäytyvien lasten ja nuorten ohjauksessa oikean avun piiriin.

Mielenterveysongelmat

Mielenterveyden ongelmiin liittyvät tehtävät kuormittavat merkittävästi poliisilaitosta. Mikäli mielenterveyden häiriöistä kärsivä henkilö ei pääse riittävän ajoissa hoitoon, ongelmat kärjistyvät usein tilanteiksi, joissa poliisin puuttuminen muodostuu välttämättömäksi.

Mielenterveysongelmat heijastuvat poliisille erityisesti haastavien häiriötehtävien lisääntymisenä sekä virka-aputehtävien kautta, jotka saattavat sitoa partioita useiksi tunneiksi kerrallaan. Erityisesti haja-asutusalueilla tehtävien kesto korostuu, koska kuljetusmatkat sekä poliisilla että terveystalveilla ovat pitkiä. Partioiden pitkäaikainen sitoutuminen yksittäisiin tehtäviin heikentää samalla poliisin operatiivista valmiutta vastata muihin kiireellisiin tehtäviin. Tilannetta pahentaa terveydenhuollon palveluverkoston harveneminen. Tämä pidentää sekä odotus- että kuljetusaikoja, koska mielenterveyteen liittyvillä hälytystehtävillä tarvitaan sekä tapahtumapaikalle että asiakkaan kuljetukseen aina käytännössä sekä poliisi että ambulanssi.

Yksi haastavimpia tehtäviä on sellainen, jossa henkilö ilmentää vakavaa ja välitöntä hengen ja terveyden vaaraa toiselle hengelle, mutta lääkäri ei pysty diagnosoimaan pakokohdion edellytyksiä. Näissä tilanteissa poliisille jää käyttöön ainoastaan poliisilaissa säädetyt toimivaltuudet, joiden vaikutus on yleensä vain tunteja.

Lähisuhdeväkivalta

Laillisuusvalvojat ovat viime vuosina kiinnittäneet poliisin huomiota lähisuhdeväkivallan ehkäisemiseksi tehtäviin toimenpiteisiin. Lähisuhdeväkivallan ennalta estäminen sekä uhrien suojeluun liittyvien toimenpiteiden kehittäminen on myös yksi poliisilaitoksen keskeisistä tavoitteista.

Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksen toimialueella on viime vuosina tullut ilmi useita erittäin vakavia ja traagisia lähisuhdeväkivaltaan liittyviä rikoksia. Osassa tapauksista on ollut havaittavissa myös kunniaan liittyvän väkivallan piirteitä.

Lähisuhdeväkivallan tehokas estäminen edellyttää tyypillisesti moniviranomaisyhteistyötä. Poliisilaitos tekeekin aktiivisesti yhteistyötä Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen kanssa lähisuhdeväkivallan riskiarvioinnissa ja uhrin suojaamis- ja tukitoimissa. Viime

aikoina yhteistyötä on syvennetty ja poliisin osaamista lisätty. Lähisuhdeväkivaltarikosten tunnistaminen on poliisilaitoksella parantunut ja rikosten tutkintaan on panostettu. Tässä suhteessa muun muassa turvakotien resurssien vähentäminen huolettaa poliisilaitosta, mikäli rahoitusta leikataan.

Lopuksi

Edellä kuvatut ilmiöt ovat luonteeltaan sellaisia, että niihin tehokas puuttuminen edellyttää moniviranomaisyhteistyötä sekä kokonaisvaltaista lähestymistapaa. Sosiaali- ja terveyspalvelujen riittävyydellä ja oikea-aikaisuudella on siten keskeinen merkitys myös poliisin tehtävämäärien kannalta.

Poliisilaitos on arvioinut esityksen vaikutuksia erityisesti omalla toimialueellaan ja toteaa, että hyvinvointialueiden rahoitusratkaisuilla on välillisesti merkittävä vaikutus sen toimintaan. Riittävät ja oikein kohdennetut sosiaali- ja terveyspalvelut ovat olennainen osa ennalta estävää turvallisuustyötä.

Poliisilaitos tuo lisäksi näkemyksensä esiin, että ilmiöt näyttäytyvät tyypillisesti ensin pääkaupunkiseudulla ja laajenevat sieltä muualle maahan. Tästä syystä pääkaupunkiseudun toimintaympäristön kehityksellä on keskeinen merkitys myös valtakunnallisen turvallisuuden näkökulmasta.

Hannu Väänänen, komisario

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 21.05.2026 klo 10:36. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Länsi-Uudenmaan poliisilaitos

Nihtisillankuja 4, PL 20, 02631 Espoo

kirjaamo.lansi-uusimaa@poliisi.fi

Puhelin 0295 430 281, poliisi.fi